

POSTANOWIENIE

5 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 5 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.S.

przeciwko I.W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej M.S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 21 listopada 2023 r., I ACa 467/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanej;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz adwokata M.P. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi M.S. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

(P.H.)

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z 5 listopada 2021 r. oddalił powództwo M.S. przeciwko I.W. o zapłatę (pkt I) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt II).

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 21 listopada 2023 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2. o tyle, że zasądzoną nim kwotę obniżył do 1000 zł (pkt 1), oddalił apelację w pozostałej części (pkt 2) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3).

Powód wniósł skargę kasacyjną od tego wyroku, zaskarżając go w całości. Skarżący na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując, że jest ona oczywiście uzasadniona. Zarzucił przyjęcie błędnego, niewystępującego w orzecznictwie ani w doktrynie poglądu, wyłączającego odpowiedzialność osobistą sędziego za wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia, co skutkowało uznaniem przez Sądy obu instancji, że w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem pozwana nie posiada legitymacji czynnej. Skarżący podniósł, że powództwo przeciwko pozwanej zostało prawomocnie oddalone mimo nierozważenia podstaw jej ewentualnej odpowiedzialności cywilnej wobec powoda.

Pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie

sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić swoje twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49; 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 75; 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15). Oceniając wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy dostrzec, że ma ona charakter wyjątkowy. W konsekwencji, w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi powinna dać się stwierdzić "na pierwszy rzut oka", bez zbytniego wgłębiania się w sprawę (zob. postanowienie SN z 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07).

Skarga kasacyjna wniesiona w sprawie niniejszej nie spełnia tego kryterium.

Sformułowane przez skarżącego uzasadnienie wniosku stanowi w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu, przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Nawiązanie do ogólnej zasady interesu publicznego oraz pojęcia dóbr osobistych, przy niekwestionowanych ustaleniach stanu faktycznego sprawy, nie oznacza wykazania istnienia przyczyn kasacyjnych.

O oczywistej zasadności skargi nie świadczy również wskazywane przez skarżącego błędne nieuwzględnienie odpowiedzialności osobistej sędziego za wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia, wobec braku posiadania legitymacji czynnej. Jak trafnie przyjęły Sady obu instancji pozwana, wykonująca zawód sędziego, nie miała legitymacji biernej w niniejszej sprawie. Nie ma racji skarżący, iż pozwana ponosi odpowiedzialność niezależnie od Skarbu Państwa.

Wskazać należy, iż art. 417² k.c. statuuje samoistną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkodę na osobie wyrządzoną „przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej”. Na tej podstawie Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą niezależnie od podstaw odpowiedzialności innych osób.

Art. 417² k.c., którego naruszenie zarzuca skarżący, umożliwia poszkodowanemu domaganie się naprawienia szkody na osobie, w tym zapłaty zadośćuczynienia, jeżeli szkoda została wyrządzona przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej, a okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności (por. Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2021 r., III CSKP 6/21).

Do uwzględnienia powództwa opartego na art. 417² k.c. nie wystarczy wykazanie poniesienia szkody. Konieczne jest bowiem jeszcze wykazanie, że za uwzględnieniem roszczenia powoda przemawiają względy słuszności.

Niemniej w niniejszej sprawie powołany przepis nie może mieć zastosowania

ze względu na brak pozwania Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach. Pozwana nie posiadała bowiem legitymacji bierniej w niniejszej sprawie. Charakter odpowiedzialności za szkodę wywołaną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie funkcjonariuszy państwowych, w myśl powołanej regulacji, jednoznacznie obciąża instytucję, a nie bezpośrednio osobę sprawującą władzę publiczną.

Zarówno z art. 174 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak i z art. 42 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r., poz. 334) wynika, iż Sądy i Trybunały wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. W konsekwencji Sądy wykonują swoje działania w imieniu państwa, nie zaś działając indywidualnie w imieniu danego składu sędziowskiego. Nie ma racji skarżący, iż pozwana sędzia powinna ponosić odpowiedzialność osobistą, oraz że ze swojego majątku wypłacić żadaną kwotę zadośćuczynienia oraz świadczenia na cele społeczne. Sędzia w sprawowaniu swojego urzędu jest niezależny i niezawisły.

Na gruncie aktualnego stanu prawnego przepis art. 417 § 1 k.c. stanowi ogólną podstawę odpowiedzialności za wszystkie niezgodne z prawem działania i zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, zaś art. 417¹ § 2 k.c., dotyczący szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia, ma w stosunku do niego charakter *lex specialis*. Obecna treść art. 417 § 1 k.c. wskazuje więc, że szczególny reżim odpowiedzialności cywilnoprawnej Skarbu Państwa dotyczy wyłącznie aktów władczych (sfera imperium), natomiast odpowiedzialność za pozostałe działania (dominium) państwo ponosi na takich samych zasadach jak inne osoby prawne (art. 416 k.c.). Sędzia, pełniąc urząd, wykonuje władzę publiczną, co oznacza, że w przypadku szkód wyrządzonych przy sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości spełniony jest wskazany warunek odpowiedzialności Skarbu Państwa (por. H. Matyja, Wniesienie pozwu przeciwko sędziemu w świetle instytucji powództwa oczywiście bezzasadnego (art. 191¹ k.p.c.) oraz zakazu nadużycia prawa procesowego cywilnego (art. 4¹ k.p.c.), PPC 2023, nr 3, s. 496-524).

W istocie skarżący ograniczył się zaledwie do przedstawienia argumentów mających polemiczny charakter z rozstrzygnięciem Sądu Apelacyjnego; nie

przedstawił wywodu świadczącego o tym, że w sprawie doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa, które doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Skarżący poprzestał w głównej mierze na przedstawieniu własnej oceny rozstrzygnięcia, co jest niewystarczające dla przyjęcia, że skutecznie wykazał przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Analiza skargi prowadzi do wniosku kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego przyjęcie jej do rozpoznania ze względów publicznoprawnych.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Uwzględnivszy sytuację osobistą i majątkową powoda oraz charakter dochodzonego przez niego roszczenia, stosownie do art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy odstąpił od obciążania powoda kosztami postępowania na rzecz Skarbu Państwa.

O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 2, § 4 ust. 1, § 8 pkt 7 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2024 r. poz. 764).

(P.H.)

r.g.